

בס"ד, י' שבט התשפ"ו

מנחות י"ז – הקטרה מפגלת הקטרה, ומחשבה שלא כדרכה או הנחה

שאלות:

1. שובאל הקטיר את הקומץ על מנת להקטיר את הלבונה למחר, האם המנחה התפגלה?

הקטרה מפגלת הקטרה

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בשאלה האם הקטרה מפגלת הקטרה:

- **חריפי דפומבדיתא (עיפה ואבימי בני רחבה)** אמרו שהקטרה מפגלת הקטרה. לדוגמה:
אם הקטיר קומץ על מנת להקטיר לבונה למחר – המנחה פיגול. ואפילו לדעת **חכמים** (שסוברים שאין מפגלין בחצי מתיר כשהפיגול מתייחס לשיריים) מודים כאן, מכיוון שהמחשבה הייתה מכוונת ללבונה (המתיר השני), זה נחשב כאילו חישב בכל המתיר.
- **רבא** ניסה להוכיח כדעתם של **חריפי דפומבדיתא**, מהמשנה שראינו מהכלל של ארבע עבודות המנחה שהקטרה דומה לשאר העבודות (קומץ, נתינה, הולכה). כלומר, כשם ששלושתן מפגלות בין שחישב לאכול שיריים ובין שחישב להקטיר, ככה גם הקטרה של הקומץ מפגלת במחשבה של הקטרה על הלבונה.
אבל הגמרא דוחה את ההוכחה ואומרת שייתכן שהשוויון בין הקטרה לשאר העבודות הוא רק לגבי מחשבה לאכול, אבל לא לגבי מחשבה להקטיר.
- **רב מנשיא בר גדא** מביא את דעת **רב חסדא** בשם **רב** שחולקת ואומרת שאין הקטרה מפגלת הקטרה. ואפילו **רבי מאיר** שאומר שמפגלים בחצי מתיר, מודה כאן, כי הקומץ הוא מתיר של השיריים בלבד, אבל הוא לא מתיר של לבונה, ולכן אין לו יכולת לפגל אותה (וזה בוודאי לא תופס לדעת **רבי יוסי** שראינו בתחילת הפרק שמתיר לא מפגל מתיר).
- **רב יעקב בר אידי** בשם **אביי** ניסה להוכיח כדעת **רב** מהמשנה שאמרה שאם הוא שחט את אחד מן הכבשים של שתי הלחם לאכול מהשני למחר – זה לא פיגול. האם זה לא בגלל שמתיר לא יכול לפגל מתיר אחר במחשבה?
אבל הגמרא דוחה את ההוכחה: זה לא דומה, כי אצלנו הקומץ והלבונה הוקבעו באותו כלי (המנחה), ואולי הם דומים לדבר אחד ולא לשניים.
- **רב המנונא** אמר שקיבל **מרבי חנינא** כלל חשוב (ששקול לו וחביב לו כמו כל תלמודו):
שאם הקטיר קומץ על מנת להקטיר לבונה למחר, וכן הקטיר לבונה על מנת לאכול שיריים למחר – זה פיגול.
- **רב אדא בר אהבה** הסביר: שהוא סובר שהקטרה לא מפגלת הקטרה וגם שלא מפגלין בחצי מתיר. אבל במקרה זה, המחשבה התפשטה בכל המנחה בתגובת שרשרת של שתי המחשבות, ורק שתי המחשבות ביחד גרמו לפיגול. (לפי גרסת הרמב"ם)

הדרן עלך הקומץ את המנחה

2. תומר קמץ את המנחה על מנת לאכול את הקומץ למחר, המנחה התפגלה?

דיני מחשבה שלא כדרכה

המשנה דנה בחישוב פיגול על דברים שלא מיועדים לאכילה או הקטרה:

- המשנה מביאה מחלוקת כשהקומץ, קומץ את המנחה על מנת לאכול דבר שאין דרכו לאכול (כמו קומץ), או להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר (כמו שיריים):
    - **תנא קמא** אומר: כשר.
    - **רבי אליעזר** פוסל (מדרבנן ולא מחייב כרת, גזירה שמה יבוא לחשוב לאכול, דבר שכן דרכו לאכול).
    - אם חישב לאכול או להקטיר פחות מכזית (שזה שיעור אכילה/הקטרה) – כשר (ובזה **רבי אליעזר** לא גוזר שמא יחשוב על כזית).
    - **צירוף חצאים**: אם חישב לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית – כשר, כי אכילה והקטרה לא מצטרפים.
    - **רבי אסי** (בשם **רבי יוחנן**) אמר: **שרבי אליעזר** לומד את שיטתו מהפסוק "וְאִם הָאֵלֶּל יֵאָכֵל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלֵמִיו" – הלשון הכפולה מלמדת על שתי אכילות: אכילת אדם ואכילת מזבח. כמו שמחשבים מאכילת אדם לאדם וממזבח למזבח – ככה גם מחשבים מאכילת אדם למזבח וממזבח לאדם. הסיבה היא שהתורה כינתה גם את ההקטרה וגם את האכילה בלשון אחת "אכילה", סימן שהם חליפיים.
    - **חכמים** חולקים ומפרשים שהכפילות "הָאֵלֶּל יֵאָכֵל" באה ללמד שאין הבדל אם משתמש במחשבתו בלשון אכילה למזבח או בלשון הקטרה למזבח, וכן ללמד ששיעור הקטרה הוא כזית. ולעולם, רק אכילה כדרכה פוסלת.
    - **רבי אליעזר** עונה ל**חכמים** שדווקא הלשון "הָאֵלֶּל יֵאָכֵל" (השונה) שלא כתוב "הָאֵלֶּל הָאֵלֶּל" או "יֵאָכֵל יֵאָכֵל", מלמדת את שני הדברים: שמחשבין בכזית, ושמחשבין מאכילה לאכילה.
    - **רבי זירא הקשה**: אם הדין נלמד מהפסוק, למה **רבי אליעזר** רק פוסל ולא מחייב כרת? **רב אסי** השיב שזו מחלוקת תנאים בדעת **רבי אליעזר**: יש שסוברים, שהוא סובר שזה פסול דאורייתא (וכן חייב כרת), ויש שסוברים שזה פסול דרבנן (ואין בו כרת).
3. תנחום שחט קרבן תודה, על מנת להניח את הדם למחר, הקרבן פיגול?

מחלוקת על מחשבה 'להניח' את הדם

- הגמרא מבררת מהי מחלוקת התנאים שהזכיר **רב אסי** בשיטת **רבי אליעזר** האם הפסול של אכילה שלא כדרכה הוא דאורייתא או דרבנן.
  - הברייתא בגמרא מביאה דוגמאות למחשבה שלא כדרכה בזבח: שחט על מנת לשתות מדמו למחר (מזבח לאדם) או להקטיר מבשרו למחר (אדם למזבח) או לאכול מאימוריו למחר (מזבח לאדם) – כשר, ו**רבי אליעזר** פוסל.
  - אבל אם חישב להניח מדמו למחר (לא לאדם ולא למזבח) – **רבי יהודה** פוסל. ו**רבי אלעזר** אמר: אף בזו **רבי אליעזר** פוסל ו**חכמים** מכשירין.
  - הגמרא מבררת כדעת מי אמר **רבי יהודה** שמחשבה להניח פסולה כלומר מה טעמו ומה הוא יסבור במקרה של לשתות מדמו למחר. אם כדעת **חכמים**, הרי **חכמים** מכשירים

כשהוא חשב בלשון אכילה, אז למה הם לא יכשירו בלשון הנחה, כשלא הזכיר בכלל אכילה?

לכן הגמרא מנסה לבדוק אולי רבי יהודה אמר את דבריו בשיטת רבי אליעזר, אבל רבי אלעזר אמר שזה בדיוק דברי רבי אליעזר אז מה ההבדל ביניהם בין רבי אלעזר לרבי יהודה?

אלא שאולי רבי יהודה סובר שלהניח זה פסול, אבל לאכול מהאימורים או להקטיר מהבשר זה כרת. ורבי אלעזר בא לחלוק ולהגיד שגם זה וגם זה זה פסול ואין כרת. ואם ככה זו מחלוקת התנאים שהוזכרה קודם בדעת רבי אליעזר האם מאחר וזה נלמד מפסוק חייבים על זה כרת מהתורה או לא.

אבל הגמרא דוחה את ההוכחה הזאת ואומרת שייתכן שלדעת כולם אין חיוב כרת (כולם סוברים שזה רק איסור דרבנן כשהופכים אכילה והקטרה שלא כדרכה). ויש שלוש דעות לגבי המחלוקת בתחילת הדף הבא:

- **תנא קמא** בברייתא סובר: שרבי אליעזר חולק רק במחשבה שלא כדרכה (גזירה שמא יבוא לחשוב מחשבה כדרכו), אבל מחשבה להניח הוא לא גוזר – ודברי הכל כשרה.
- רבי יהודה סובר: שהם חולקים במחשבה שלא כדרכה. אבל במחשבה להניח – דברי הכל פסול. רבי יהודה דיבר רק לגבי הנחה מהדם. כי הוא סובר שהנחת כל הדם זה פסול דאורייתא כמו שראינו בזבחים דף לו, והוא גם סובר שגוזרים מקצת הדם אגב כל הדם. והוא סובר שגם **חכמים** מודים בזה כמו שעולה מברייתא שרבי יהודה שואל את **חכמים** האם הם לא מודים לי שבהנחה פסול.
- רבי אלעזר סובר: שגם לגבי הנחה נחלקו הדעות, שרבי אליעזר פוסל ו**חכמים** מכשירין.